

Szkolenie dla członków Powiatowego Zespołu Usamodzielniania Wychowanków

Zespół jako metoda pracy na rzecz osób opuszczających POW i RZ

Obecny kształt polityki społecznej państwa nie zapewnia kompleksowego wsparcia wychowankom opuszczającym POW i RZ. Wszelkie instytucje specjalizujące się w dziedzinach pomocy społecznej, rynku pracy, animujące środowiska lokalne, których „zainteresowanie” może być skierowane na osobę usamodzielnianego wychowanka, skazane są na jednowymiarowe indywidualne działania. Istotnym staje się więc zacieśnienie współpracy pomiędzy w/w instytucjami i wypracowanie optymalnych zasad komunikacji.

W związku z powyższym utworzenie na szczeblach powiatów Powiatowych Zespołów Usamodzielniania Wychowanków, działających na rzecz osób opuszczających placówki opiekuńczo - wychowawcze i rodziny zastępcze, zajmujących się problemami usamodzielnianych wychowanków, wydaje się być nieodzowne.

Adresaci szkolenia:

Kryterium rekrutacji jest związane z udziałem w zespole wdrażającym model – 12 osób

Czas szkolenia – 16 godzin (2 dni x 8h, 1h – 45 min.)

I. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWO - ORGANIZACYJNE PRACY W ROLI CZŁONKA ZESPOŁU

1. OPIS KWALIFIKACJI

W wyniku kształcenia członek Zespołu powinien umieć:

- 1) oceniać sytuację społeczną usamodzielnianych wychowanków;
- 2) oceniać wpływ środowiska społecznego na osoby usamodzielniane;
- 3) wspierać wychowanka w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych;
- 4) planować indywidualny i grupowy program ścieżki usamodzielnienia wg innowacyjnego Modelu Współpracy dostosowanego do potrzeb i zainteresowań wychowanka;
- 5) stosować przepisy prawa dotyczące wykonywania zadań zawodowych i pracy Zespołu;
- 6) komunikować się z innymi członkami zespołu;
- 7) planować i prowadzić pracę indywidualną i grupową;
- 8) prowadzić dokumentację Zespołu;
- 9) monitorować działania Zespołu i poszczególnych elementów Modelu
- 10) postępować zgodnie z zasadami etyki;
- 11) stosować nowe formy pomocy osobom usamodzielniającym się wychowankom tj: Mentor Usamodzielnienia, Opiekun Biznesowy, Centrum Rozwoju Osobistego, Klub Pomocy Koleżeńskiej „Praca”, Koleżeńska Grupa Wsparcia, Mieszkanie dla Feniksa, Mapa Usamodzielnienia.
- 12) współpracować z elementami tworzącymi Model Współpracy.

2. ZALECENIA DOTYCZĄCE ORGANIZACJI PROCESU DYDAKTYCZNO – WYCHOWAWCZEGO

Podstawowym celem kształcenia jest przygotowanie do świadomego pełnienia roli członka Powiatowego Zespołu Usamodzielniania Wychowanków oraz do realizacji zadań przypisanych Zespołowi. Cele kształcenia wynikają ze specyfiki pracy Zespołu i schematu funkcjonowania Modelu. Proces kształcenia odbywa się wg modułowego programu. Podział godzin na moduły dotyczy kształcenia osób związanych z udziałem w Powiatowym Zespole₂

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Usamodzielniania Wychowanków rekrutujących się z instytucji współpracujących w ramach Modelu.

Treści programowe zawarte są w 2 modułach. Moduły podzielone są na jednostki modułowe, które zawierają treści programowe stanowiące określone całości. Realizacja celów kształcenia modułów i jednostek modułowych zapewnia opanowanie umiejętności umożliwiających wykonywanie określonego zakresu pracy.

Zalecana kolejność realizacji poszczególnych jednostek modułowych:

<i>Symbol jednostki modułowej</i>	<i>Nazwa jednostki modułowej</i>	<i>Orientacyjna liczba godzin na realizację</i>
01.01	Akty prawne dotyczące usamodzielniania wychowanków POW i RZ.	4
01.02	Instytucje i osoby zaangażowane w proces usamodzielniania ich zadania i obowiązki	2
02.01	Procedury powołania oraz organizacji pracy Powiatowego Zespołu Usamodzielniania Wychowanków.	6
02.02	Komunikacja w Zespole	4
Łącznie		16

II. MODUŁY KSZTAŁCENIA

MODUŁ 01

Specyfika Usamodzielniania Wychowanków POW i RZ

1. Cele kształcenia

- poznanie grupy docelowej objętej modelem
- nabycie / usystematyzowanie wiedzy na temat usamodzielniania wychowanków POW i RZ oraz obowiązków i zadań służb związanych z problemem usamodzielniania wychowanków
- sprawne posługiwanie się formami pomocy usamodzielnianym wychowankom
- umiejętność analizowania sytuacji wychowanków usamodzielnianych,
- nabycie/zwiększenie kompetencji w pracy z osoba usamodzielniającą się.

3

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

2. Wykaz jednostek modułowych

<i>Symbol jednostki modułowej</i>	<i>Nazwa jednostki modułowej</i>	<i>Orientacyjna liczba godzin na realizację</i>
01.01	Akty prawne dotyczące usamodzielnienia wychowanków POW i RZ.	4
01.02	Instytucje i osoby zaangażowane w proces usamodzielnienia ich zadania i obowiązki	2

3. Literatura

- Czajka B., *Problemy usamodzielnianych wychowanków*, Problemu Opiekuńczo – Wychowawcze, 2001, nr 7.
- Dąbrowski Z., Kulpinski F., *Pedagogika opiekuńcza. Historia, teoria, terminologia*, Olsztyn 2000.
- Fundacja Robinson Crusoe, *Potrzeby w usamodzielnieniu wychowanków rodzinnych domów dziecka i rodzin zastępczych. Raport z badań*, Warszawa 2007.
- Gajewska G., *Przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia i pełnienia pierwszoplanowych ról społecznych*. [W:] *Węzłowe problemy opieki i wychowania w domu dziecka*, (red.) Z. Dąbrowski, Olsztyn 1997.
- Giermanowska E., Raław-Markowska M., *Instytucjonalne i rodzinne formy opieki zastępczej nad dziećmi i młodzieżą – raport z badań*, w: M. Raław-Markowska, S. Legat, *Opieka zastępcza nad dzieckiem i młodzieżą – od form instytucjonalnych do rodzinnych*, ISP, RPD, Warszawa 2004.
- Juros A., Biały A., *Lepsze jutro. Diagnoza sytuacji osób opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze na Lubelszczyźnie*, FRDL, Lublin 2010.
- Kelm A., *Przygotowanie do życia wychowanków domu dziecka*, „Studia Pedagogiczne” XXXIII, Wrocław, 1975.

- Kolankiewicz M., *Zmiany w systemie opieki nad dziećmi*, Problemy Opiekuńczo – Wychowawcze, 2002, nr 7.
- Pielkova J.A., Aspiracje życiowe wychowanków domów dziecka, „Problemy opiekuńczo - wychowawcze”, 1993, nr 8.
- Podręcznik „*Świat dobrej przyszłości*”– innowacyjna metoda i narzędzia pracy wychowawczej, FIM, Lublin 2011.
- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz.U z 12 stycznia 2005 r., Nr 6, poz. 45)
- Sterna B, Sterna W., *Jak powstaje uzależnienie od pomocy społecznej*, Praca Socjalna 15 (2000), nr 2.
- Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Dz.U. z 2011 nr 149 poz. 887
- Wasiński D., Usamodzielnianie wychowanków, „Problemy Opiekuńczo - Wychowawcze” 2004, nr 3.
- Wiśniewska W., Przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia w warunkach współczesnego domu dziecka. [W:] Rodzinne i poza rodzinne środowiska wychowawcze. (red.) A. Siedlarczyk - Szwed, I. Wagner, Częstochowa 2002.
- *Wychowankowie domów dziecka. Nowe szanse na lepsze jutro. Raport 2004-2008*, , red. U. Połec, Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania, Łódź 2008.

Jednostka modułowa 01.01

Akty prawne dotyczące usamodzielnienia wychowanków POW i RZ

1. Szczegółowe cele kształcenia

W wyniku realizacji procesu kształcenia słuchacz powinien:

- znać podstawowe definicje i terminy: usamodzielnienie, wychowanek, piecza zastępcza, POW, RZ,
- biegle poruszać się w tematyce usamodzielniania wychowanków POW i RZ,
- znać zasady usamodzielniania wychowanków,
- znać rodzaje i formy pomocy przyznawanej usamodzielnianym,

5

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

- poznać dylematy osób usamodzielnianych.

2. Materiał nauczania

- Charakterystyka usamodzielnianych wychowanków – dylematy usamodzielnienia.
- System usamodzielniania w Polsce.
- Definicje związane z usamodzielnianiem.
- Przepisy prawa dotyczące procesu usamodzielnienia wychowanków POW i RZ.
- Formy pomocy na usamodzielnienie przyznawane osobom usamodzielniającym się.
- Warunki udzielania pomocy wychowankom usamodzielniającym się.
- Przygotowanie młodzieży do procesu usamodzielnienia.
- Indywidualny Program Usamodzielnienia.
- Obowiązki osoby usamodzielniającej się.
- Praca z osobą usamodzielnianą.

3. Ćwiczenia

Ćwiczenia obrazujące problemy usamodzielnianej młodzieży.

4. Środki dydaktyczne

Foliogramy lub prezentacje multimedialne.

Materiały do ćwiczeń.

5. Wskazania metodyczne do realizacji programu jednostki

Jednostka modułowa zawiera treści dotyczące procesu usamodzielnienia wychowanków placówek opiekuńczo- wychowawczych i rodzin zastępczych, które przydatne będą w pełnieniu roli członka Powiatowego Zespołu Usamodzielniania Wychowanków.

Podczas procesu nauczania szczególną uwagę należy zwrócić na wiedzę jaką powinien zdobyć członek zespołu aby w pełni pomóc wychowankowi. Program jednostki zaleca się realizować przez metody podawcze (wykład, pogadanka, prezentacja).

6. Propozycje metod sprawdzania i oceny osiągnięć edukacyjnych słuchacza

Sprawdzenie i ocenianie osiągnięć słuchaczy powinno odbywać się na bieżąco w trakcie procesu kształcenia na podstawie ustnych wypowiedzi słuchaczy.

Jednostka modułowa 01.02

Instytucje i osoby zaangażowane w proces usamodzielnienia ich zadania i obowiązki

1. Szczegółowe cele kształcenia

W wyniku realizacji procesu kształcenia słuchacz powinien:

- wyjaśnić rolę i zadania opiekuna w procesie usamodzielniania wychowanków
- znać i opisać rolę rodziców w procesie usamodzielniania
- wyjaśnić rolę opiekuna/ wychowawcy w procesie usamodzielniania

2. Materiał nauczania

Opiekun usamodzielnienia – kim jest, rola i obowiązki

Kompetencje i umiejętności opiekuna usamodzielnienia

Rola oraz zadania rodziców i opiekunów/ wychowawców osób usamodzielniających się.

3. Ćwiczenia

Określanie i analiza potencjalnych kompetencji opiekuna podczas usamodzielnienia.

4. Środki dydaktyczne

Foliogramy lub prezentacje multimedialne.

Materiały do ćwiczeń.

5. Wskazania metodyczne do realizacji programu jednostki

Jednostka modułowa zawiera treści dotyczące zagadnień przydatnych do poznania ról i obowiązków opiekunów usamodzielnienia, rodziców i wychowawców w procesie usamodzielnienia.

Podczas procesu nauczania szczególną uwagę należy zwrócić na wiedzę i umiejętności jakie powinien posiadać opiekun usamodzielniania aby móc w pełni sprawować swoją funkcję – a jak jest w rzeczywistości. Zdobyta tutaj wiedza będzie także pomocna w

tworzeniu pozytywnych wzorców współpracy wychowanków z mentorami i opiekunami usamodzielnienia.

Program jednostki zaleca się realizować zarówno przez metody podawcze (wykład, pogadanka, prezentacja) jak i ćwiczenia praktyczne.

6. Propozycje metod sprawdzania i oceny osiągnięć edukacyjnych słuchacza

Sprawdzenie i ocenianie osiągnięć słuchaczy powinno odbywać się na bieżąco w trakcie procesu kształcenia na podstawie ustnych wypowiedzi słuchaczy.

MODUŁ 02

Tworzenie Powiatowego Zespołu Usamodzielnienia Wychowanków

1. Cele kształcenia

- wskazanie korzyści płynących z pracy w Powiatowym Zespole Usamodzielnienia Wychowanków, nawiązania wielosektorowej współpracy oraz pomocy młodzieży opuszczającej POW i RZ
- podnoszenie umiejętności strategicznego działania w zakresie pomocy usamodzielnianym
- podnoszenie kompetencji służb zajmujących się problematyką usamodzielnianych wychowanków, polityką społeczną, rynkiem pracy, animacją środowiska lokalnego
- nabycie teoretycznej i praktycznej wiedzy z zakresu metody pracy zespołowej
- zwiększenie skuteczności oddziaływań interwencyjnych poprzez umiejętne projektowanie działań społecznych mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu
- podnoszenie wrażliwości społecznej wobec młodzieży z POW i RZ
- zintegrowanie działań instytucji odpowiadających za pomoc usamodzielnianym wychowankom

Efektem szkolenia będzie: nabycie kompetencji do pracy w Powiatowym Zespole Usamodzielnienia Wychowanków.

2. Wykaz jednostek modułowych

<i>Symbol jednostki modułowej</i>	<i>Nazwa jednostki modułowej</i>	<i>Orientacyjna liczba godzin na realizację</i>
02.01	Procedury powołania oraz organizacji pracy Powiatowego Zespołu Usamodzielniania Wychowanków.	6
02.02	Komunikacja w Zespole	4

3. Literatura.

- Budowanie zespołów, Małgorzata Kossowska, Iwona Sołtysińska , Krupa I. Mowa ciała. Warszawa: Skarbnica Wiedzy, 2005.
- Innowacyjny model współpracy instytucji publicznych i niepublicznych z przedsiębiorstwami na rzecz osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze.
- Kozusznik B. Psychologia zespołu pracowniczego. Doskonalenie efektywności. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2002.
- Oczkoś M. Abecadło mówienia [Biblioteka Moderatora]. Wałbrzych: Unus 1999.
- Oleksyn T. Sztuka kierowania. Warszawa: Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości w Warszawie, 1997.
- Rosenberg M. B. Porozumienie bez przemocy. O języku serca. Warszawa: Jacek Santorski & Co., 2003.
- Schulz von Thun F. Sztuka rozmawiania (T. 1,2,3,4). Kraków: WAM, 2003.
- Wiszniewski A. Jak przekonująco mówić i przemawiać. Warszawa: PWN, 1994.
- Belbin R. M.: Twoja rola w zespole. Gdańsk 2003.
- Belbin M.: Dziewięć ról do obsady czyli jak zbudować efektywnie działający zespół. Personel i zarządzanie 2004, nr 12.
- Belbin M.: Zespoły zarządzające. Sekrety ich sukcesów i porażek. Warszawa 2009.
- Kossowska M., Sołtysińska I., Budowanie zespołów, Wydawnictwo Oficyna Ekonom. 2005
- Maddux R.B. Budowanie zespołu. Wydanie II, Gliwice 2006.
- Heidema J. M., McKenzie C. A., Budowanie zespołu z pasją, Wyd. REBIS, Warszawa 2007
- Adair J., Anatomia biznesu. Budowanie zespołu, Wyd.Studio Emka , Czerwiec 2001

Jednostka modułowa 02.01

Procedury powołania oraz organizacji pracy Powiatowego Zespołu Usamodzielniania Wychowanków

1. Szczegółowe cele kształcenia.

W wyniku realizacji procesu kształcenia słuchacz powinien:

- znać zasady tworzenia Powiatowego Zespołu Usamodzielniania Wychowanków – model tworzenia
- znać charakterystyczny obszar działalności Zespołu i jego znaczenie
- znać zadania instytucji zaangażowanych w Model
- rozumieć relacje pomiędzy instytucjami, obszary współpracy oraz potencjalne pola współdziałania
- doceniać rolę wymiany doświadczeń, umiejętności i informacji poszczególnych instytucji i korzystać z w/w
- rozumieć różnice w zadaniach i funkcjonowaniu Zespołu
- wykorzystywać elementy modelu w celu pomocy wychowankom

2. Materiał nauczania

Podstawy prawne funkcjonowania Zespołu;

Zarządzenia powołujące i regulujące status Zespołu;

Regulamin działania;

Dokumenty regulujące pracę Zespołu;

Ochrona danych osobowych w pracy Zespołu,

Obszary działalności Zespołu

Zadania Zespołu i rola poszczególnych członków Zespołu

Produkty modelu – rola i zadania:

- Mentor Usamodzielniania
- Opiekun Biznesowy
- Centrum Rozwoju Osobistego
- Klub Pomocy Koleżeńskiej „Praca”

- Koleżeńska Grupa Wsparcia
- Mapa Usamodzielnienia
- Mieszkanie dla Feniksa.

3. Ćwiczenia

Studium przypadku analiza możliwości działania Powiatowego Zespołu Usamodzielniania Wychowanków – praca w grupach.

4 .Środki dydaktyczne.

Prezentacja

Ćwiczenia obrazujące przykładowy model współpracy – praca nad indywidualnym przypadkiem (warsztaty w grupach)

Wykład .

5. Wskazania metodyczne do realizacji programu jednostki

Program jednostki zaleca się realizować zarówno przez metody podawcze (wykład, prezentacja, omawianie kazusów) jak i ćwiczenia. Analiza przypadków (case study), ćwiczenia grupowe, dyskusja.

6. Propozycje metod sprawdzania i oceny osiągnięć edukacyjnych słuchacza

Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć słuchaczy powinno odbywać się na bieżąco w trakcie procesu kształcenia na podstawie ustnych wypowiedzi słuchaczy oraz wykonanych ćwiczeń .

Jednostka modułowa 02.02

Komunikacja w zespole

1. Szczegółowe cele kształcenia

W wyniku realizacji procesu kształcenia słuchacz powinien:

- znać definicję zespołu
- poznać role grupowe i określić swoje miejsce w zespole,
- usystematyzować wiedzę z zakresy pracy zespołu i kierowania zespołem,

- wskazać korzyści jakie wynikają z doskonalenia zespołów oraz budowania wiary w siebie i zespołu
- spojrzeć na zespół jako całość
- określać metody i techniki pracy, które pokierują zespół do określonego celu.

2. Materiał nauczania

Definicja zespołu (co to zespół, cykl życia zespołu)

Role grupowe

Efektywne spotkania

Komunikacja w zespole: werbalna, niewerbalna, pisemna

Zasady skutecznej komunikacji

System wymiany informacji

Bariery komunikacyjne

Zasady współpracy, warunki dobrej i efektywnej współpracy

3. Ćwiczenia

Ćwiczenie wprowadzające do pracy w zespole

Ćwiczenie ukazujące przemiany grupy w zespół

Ćwiczenia ukazujące procesy zachodzące w zespole

Ćwiczenia wspomagające organizowanie pracy w zespole

4 .Środki dydaktyczne

Prezentacja

Wykład

Ćwiczenia obrazujące współpracę w zespole.

5. Wskazania metodyczne do realizacji programu jednostki

Program jednostki zaleca się realizować poprzez metody podawcze, praca indywidualna, jak również praca w grupach zadaniowych, usprawniająca współpracę oraz umiejętność komunikowania się. Techniki, które odwołują się do koncepcji aktywnego uczenia się pozwalają na wymianę doświadczeń oraz na przećwiczenie konkretnych kompetencji.

6. Propozycje metod sprawdzania i oceny osiągnięć edukacyjnych słuchacza

12

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć słuchaczy powinno odbywać się na bieżąco w trakcie procesu kształcenia na podstawie ustnych wypowiedzi słuchaczy oraz wykonanych ćwiczeń .

